Název preventivního programu: DRUHÝ KROK

Základní informace o programu:

Úroveň provádění: všeobecná prevence
Oblast zaměření: nespecifická prevence, rozvoj pěti sociálně-emocionálních kompetencí: sebeuvědomování, sebeřízení, sociální cítění, vztahové dovednosti a zodpovědné jednání.

Cílová skupina: děti v předškolním a raně školním věku, návazně také děti na druhém stupni ZŠ
Forma: frontální a interaktivní výuka ve skupinkách, práce s velkoformátovými fotografiemi

Délka programu: 26 -30 lekcí, které lze projít v průběhu jednoho školního roku

Poskytovatel:
Autorskou společností programu je Commite for Children, Seattle, USA (SECOND STEP). Licenci pro Slovenskou republiku a Českou republiku má občanské sdružení PROFKREATIS plus (Eva Gajdošová), Bratislava, SR.
Tato organizace vyškolila pro šíření Druhého kroku v roce 2015 tým pracovníků Katedry psychologie FF UP Olomouc, která ve spolupráci s ICV FF UP organizovala šíření programu do roku 2018 (Etel Smékalová, Kateřina Palová). V tomtéž roce navázal PROFKREATIS plus spolupráci se spolkem Škola porozumění a sdílení (Etel Smékalová), který se stal šiřitelem programu v ČR od roku 2019.
V roce 2025 přebrala tuto funkci organizace Povzbuzení z.s. v Olomouci.

Náročnost programu: Po získání osvědčení pro práci s programem a zakoupení výukové sady je náročnost minimální – ke každé lekci jsou uvedeny na druhé straně fotografie metodické pokyny pro práci s tématem.

Metodická podpora: Hlavní součástí výukové sady jsou velkoformátové černobílé fotografie, které mají na zadní straně metodické text, kromě toho sada obsahuje příručku k programu a tři plakáty. Kromě příručky je vše v českém jazyce (příručka je ve slovenštině).

Pomůcky: velkoformátové černobílé fotografie 43 x 28, plakáty, příručka, plyšáci

Evaluace:

Program má evaluaci.

Palová, K., Smékalová, E., Faastová, D., & Chobotská, T. (2017). Program Druhý krok jako podpora rozvoje tvořivosti a sebepojetí dětí mladšího školního věku. Psychologie a její kontexty, 8(2), 31–44. https://psychkont.osu.cz/fulltext/2017/2017_2_3_Palova.pdf

Smékalová, E., & Palová, K. (2016). Sociálně-emocionální učení na českých školách a preventivní program Druhý krok. Adiktologie, 16(3), 246–254.

Cena programu: účast v kurzu(20hodin) pro jednu osobu – 3.200,- Kč, cena výukové sady 9.750,- Kč

Popis programu (perex)

Druhý krok/Second Step je programem sociálně-emocionálního učení, jehož autorem je Committee for Children (komise pro děti) v Seattlu, USA. Obsahuje jednoduché lekce určené predškolákům i žákům základnej školy, ktoré zlepšují sociálně-emocionální kompetence dětí prostřednictvím rozvíjení sociálně-emocionálních dovedností. Program sociálně-emocionálního učení Druhý krok se zameřuje na základní sociálně-emocionální dovednosti, které jsou zvláště důležité v prevenci šikanování, a které zahrnují rozvoj empatie, řízení emocí a řešení sociálních problémů. Součastí těchto lekcí je také budování přátelství a asertivity, což jsou klíčové dovednosti v prevenci šikanování.

Program má 3 moduly:

Empatie

Program sociálně-emocionálního učení Druhý krok obsahuje soubor lekcí specificky zaměřených na rozvíjení empatie. Žáci sa učí identifikovat emoce, pochopit emoce druhých a projavit zájem a spolupatřičnost s druhými. Dalším klíčovým prvkem lekcí empatie je naučit se dívat na problém z jiné perspektívy, t.j. chápaní toho, čo si myslí nebo co cítí druzí lidé. Studie ukázaly, že žáci s dobrou schopností dívat se na věc z jiné perspektivy, jsou méně fyzicky, verbálne a nepřímo agresívní vůči vrstevníkům.

Regulování emocí

Regulování emocí je schopnost monitorovat a regulovat silné emoce a uklidnit se, když jsem rozhněvaný. Je to obzvlášť důležitá dovednost potřebná k budování pozitivních vztahů. Absence schopnosti řídit své emoce může způsobit větší pravdepodobnost, že se žák stane obětí šikanování. Ve výzkumu se take zjistilo, že žáci - oběti šikanování ze strany spolužáků, bývají častěji hyperaktivní, emočně výbušní či emočně nestabilní.

Řešení sociálních problémů

Řešení sociálních problémů je schopnost úspěšně zvládnout sociální problémy a výzvy. Děti, které umí dobře řešit sociální problémy, dokáží rozpoznat problém, přemýšlet o možných řešeních a pochopit důsledky konkrétní činnosti. Nepřekvapuje, že tato dovednost je důležitá při řízení výzev ze strany vrstevníků a při reagovaní promyšleným způsobem.

Program Druhý krok rozvíjí sociálně emoční kompetence, vzájemné porozumění a toleranci, pomáhá snižovat násilné chování a šikanovaní. Učitelům tak pomáhá rozvíjet pozitivní třídní i školní klima.

Východiska programu

Východiskem pro práci s Druhým krokem je model sociálně-emocionálního učení.

Program Druhý krok vychází z kognitivně-behaviorálního přístupu, který navazuje na Bandurovu teorii sociálního učení a model zpracování sociálních informací. Teorie sociálního učení pracuje s předpokladem, že pozorování druhých lidí je významným faktorem učení. Kromě toho vychází Druhý krok také z myšlenky, že významným nástrojem pro ovládání vlastního chování je vnitřní monolog.

Cíle programu

Program Druhý krok patří mezi programy nespecifické primární prevence. Podporuje rozvoj osobnosti dítěte pomocí jeho porozumění sobě samému, druhým lidem a kontextu různých sociálních situací, ve kterých se děti učí rozvíjet empatické chování a soudržnost ve třídě. Pokládá základy pro rozvoj chápání inkluzivních principů, staví se proti projevům násilí a diskriminace.

Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou děti ve věku od 5-ti do 14-ti let, jedná se tedy o žáky předškolních zařízení a základních škol. K dispozici jsou tři verze vzdělávacího programu – pro MŠ, pro 1.stupeň ZŠ a pro 5.ročník ZŠ.

Časová struktura

Práce s Druhým krokem se skládá z jednotlivých lekcí, které představují vždy určité téma, představené na daných velkoformátových fotografiích. Každá lekce se zabývá určitým tématem, které je probíráno na jedné až třech kartách. Na jednu kartu se počítá s jednou

vyučovací hodinou, ale v praxi se mohou vyskytnout situace (a frekventanti kurzu jsou na to připravováni), kdy je na jednu kartu potřeba více času, případně naopak u pokročilejších dětí, je možno probrat za jednu hodinu více karet.

Program Druhý krok pro 1.-3. ročník obsahuje tři části. První část nazvaná Trénink empatie má 8 lekcí na 12-ti kartách, druhá část nazvaná Ovládání impulzivity a řešení problémů má 7 lekcí na 7-mi kartách a třetí část nazvaná Zvládání hněvu má 6 lekcí na 6-ti kartách, poslední 26. karta je shrnující.

K dispozici je již také výukové sada Druhý krok pro 5. ročník, která je řešená obdobně – má stejně nazvané části jako sada pro 1.-3.ročník, ale témata jsou přizpůsobena věku dětí na začátku 2.stupně ZŠ. Celkově má 25 karet.

Program Druhý krok pro MŠ má obdobně také tři části. První s názvem Trénink empatie má 9 lekcí na 13-ti kartách, druhá část má 6 lekcí na 8-mi kartách a třetí část Řešení problémů má 8 lekcí na 10-ti kartách, poslední 32. karta je shrnující.

Celkově je možné počítat s probráním jedné výukové sady za jeden školní rok, když začneme pracovat s programem od října a končit budeme zhruba v květnu, a to když počítáme s občasným vynecháním lekce kvůli organizačním překážkám.

Obsah programu

Max. 350 slov

Program je obsahově rozdělen na tři hlavní části. V první části, která je označena jako „Trénink empatie“, se děti seznamují s několika základními emocemi, konkrétně radostí, smutkem, vztekem, překvapením, strachem a znechucením (Profkreatis, 2009). Můžeme tedy mluvit o primárních emocích, jak je popsali Ekman & Friesen (1971). Rozpoznávání emocí v této části probíhá jak ve vztahu k sobě, tak ve vztahu k druhým lidem. Žáci se učí rozumět svému prožívání i prožívání druhých lidí a reagovat na ostatní empaticky (Profkreatis, 2009).

Druhá část programu je nazvaná „Ovládání impulzivity a řešení problémů“. Jejím cílem je přimět žáky uvědomovat si své vlastní impulzivní jednání a naučit se jak je tlumit (Profkreatis, 2009). Žáci se učí, že před samotným řešením problému je nejlepší se zastavit a uklidnit. Během těchto lekcí jsou představeny 3 konkrétní strategie – strategie na uklidnění se, strategie na řešení problémů v mezilidských vztazích a naučení se konkrétním krokům sloužícím k nalezení a uskutečnění vhodného řešení (Profkreatis, 2009).

Personální nároky

Program není postaven na triviální interaktivní práci se třídou, ale klade na pedagoga zvýšené nároky. Z tohoto důvodu jej mohou realizovat pouze pracovníci, kteří prošli speciálním proškolením v této metodice pro používání programu Druhý krok.

Kontraindikace (omezení)

Program není určen jako nástroj pro řešení pokročilých stadií jakéhokoliv rizikového chování. Stejně tak by se neměl aplikovat na problematické kolektivy, kde jsou již narušeny vztahy nebo kde dokonce existuje podezření na výskyt šikany. Rovněž by program neměl být realizován v návaznosti na aktuálně odhalený problém ve vztazích v kolektivu, podezření na zneužívání návykových látek ve škole atp. Jedná se o všeobecnou primární prevenci, nikoliv intervenci. Program by dále neměl být prováděn nevyškolenými pedagogy. V případě nesprávného užívání programu při práci s dětmi nelze zaručit jeho efektivitu

Evaluace

Evaluace procesu vychází ze zpracování jednotlivých lekcí a zaměřuje se především na sledování naplňování jejich stanovených cílů. Probíhá průběžně na závěr každé lekce, a to ze strany samotných účastníků programu – žáků, a také ze strany pedagoga – vedoucího lekcí: ze strany účastníků programu (žáků) – děti odpovídají jednotlivě na zadanou otázku: Co vás v programu nejvíce oslovilo a co pro vás bylo důležité?

Ze strany vedoucího programu (pedagoga) – učitel z každé lekce provede velmi stručný záznam dle navržených otázek: Jak se vám pracovalo s daným tématem? Co se vám dařilo? Co se vám nedařilo a proč? Co vás překvapilo? Krátké shrnutí hodnocení lekce ze strany žáků. Výsledky zhodnocení může pedagog využít v následujícím setkání v úvodní části lekce nebo také v práci s programem s jiným třídním kolektivem žáků. V rámci celkové evaluace se hodnotí také příprava, průběh a vyhodnocení za celé období realizace programu.

Materiální požadavky

K práci s programem Druhý krok je potřeba výuková sada pro daný věk. Hlavní součástí výukové sady jsou velkoformátové černobílé fotografie, které mají na zadní straně metodický text, kromě toho sada obsahuje příručku k programu a tři plakáty. Sada pro MŠ obsahuje také tři plyšová zvířata.

Prostorové požadavky

Nejčastější místo realizace programu je prostředí běžné třídy, kde je možnost přesouvání stolů a židlí pro kruhové uspořádání sezení. Pro řadu aktivit programu je zapotřebí více prostoru, u menších dětí možnost sedět pohodlně na koberci v kruhovém uspořádání.

Požadavky na supervizi

Možnost konzultací s poskytovatelem a možnost realizace supervizí.

Ověření efektivity programu

Low, Cook, Smolkowski & Buntain-Ricklefs (2015) ti ve svém výzkumu opakovaně ověřili vliv Druhého kroku na rozvoj sociálních a emocionálních kompetencí, přičemž největší zlepšení se objevilo u dětí, které před zavedením programu měly v této oblasti značný deficit. Committee for Children (2011) vydala infografiku, ve které se pokusila shrnout oblasti, v nichž byl empiricky prokázán vliv Druhého kroku. Podle této infografiky můžeme tvrdit, že Druhý krok podporuje: školní úspěšnost, školní kohezi a bezpečné a podporující školní klima; předchází: problémovému chování, odmítnutí ze strany vrstevníků, impulzivitě antisociálnímu chování a dosažení nízkých akademických cílů. Ověřování Druhého kroku probíhalo také na Slovensku. První výzkum byl zrealizován v roce 2004. Za použití rozhovoru s učiteli zjišťovali výzkumníci informace týkající se organizační stránky, metodiky a vlastních výsledků práce s Druhým krokem. Učitelé identifikovali přínos programu ve dvou hlavních oblastech – rozpoznávání pocitů u sebe a druhých a jejich seberegulaci. Kromě toho zmiňovali, že žáci věnují větší pozornost neverbálním projevům a že introvertní děti získaly prostřednictvím diskuzí na různá témata větší sebejistotu (Čechová et al., 2005). V návaznosti na tento výzkum Čechová et al. (2005) sepsali hlavní přínosy programu: zlepšení schopnosti rozpoznávat emoce u sebe i druhých; pozitivní změna v chování žáků; schopnost pojmenovat emoce; rozvoj empatie; schopnost regulovat své emoční projevy; rozvoj sociálních dovedností v různých životních situacích; rozvoj tolerance k odlišnostem. K ověřování efektivity programu Druhý krok přispěly také Palová & Valihorová (Gajdošová, 2014). Ve svém výzkumu ověřovaly vliv programu Druhý krok doplněného o příběhy s morálními dilematy na rozvoj morálního usuzování u žáků mladšího školního věku. Tento vliv následně potvrdily.

Návaznosti / vhodné kombinace

Doporučujeme před začátkem realizace programu ve třídě seznámit v obecné rovině rodiče žáků s tématy a cílem programu. Je vhodné zasadit celou koncepci do obecného povědomí, proč je prevence tak zásadní a důležitá. Jedná se o předávání informací, ovlivňování názorů a postojů dětí.

Formy podpory

V rámci proškolení v metodice v rozsahu 20-ti hodin určeného pro přímé realizátory programu ve třídách (pedagogy) jsou v prvních 8-mi hodinách zprostředkovány informace o sociálně-emocionálním učení a jeho významu ve vývoji dítěte, o emocích a potřebě jim porozumět, jakož i o potřebě a možnostech zasazení těchto témat do celkového rámce výuky ve škole. V rámci druhého dne získají pedagogové základní informace o programu, zejména o jeho struktuře, filozofii a metodách, které je zapotřebí pro práci s těmito tématy zvládnout. Školitel se zároveň zaměřuje na postoje pedagogů a důležité otázky spojené se stylem výuky. Školení není pouze instruktážní, ale je také vysoce interaktivní, což znamená, že účastníci mají možnost vyzkoušet si části lekcí a aktivit nastavených v programu sami na sobě. Získávají tím také cennou sebezkušenost. Součástí kurzu je také 4-hodinové supervizní setkání, naplánované zhruba tři měsíce po prvních dvou absolvovaných dnech kurzu. Na něm účastníci sdílejí, předávají si a evaluují zkušenosti z práce s programem. Podmínkou získání osvědčení a metodiky je absolvování kurzu v celém rozsahu (tj.20 hodin), tedy včetně supervizního setkání. Osvědčení dokládá oprávnění k využívání tohoto programu v praxi.

Realizátor – přímý kontakt na organizaci a zodpovědnou osobu za vzdělávání v programu
Aktuálně v ČR organizace Povzbuzení z.s. Odborná garantka zodpovědná organizaci Profkreatis plus je dr. Etel Smékalová, tel.603 170 907.

Reference:

Committee for Children. (2011). Second Step: Skills for social and academic success. Visual Review of Research: Kindergarten-Grade5. Získáno 5. ledna 2016 z http://www.cfchildren.org/Portals/1/SS_K5/K-5_DOC/K-5_Visual_Review_Research_SS.pdf

Čechová, D., Gajdošová, E., Herényiová, G., Kuklišová, M., Rijáková, Z. & Sobiová, E. (2005). Možnosti efektívneho využívania programu proti násiliu v školách SRDCE NA DLANI. Bratislava: Stimul.

Low, S., Cook, C. R.; Smolkowski, K. & Buntain-Ricklefs, J. (2015). Promoting social–emotional competence: An evaluation of the elementary version of Second Step. Journal of School Psychology, 53, 463–477.

Ověření efektivity v zahraničí

1. Beland, K.(1988). Second Step Grades 1-3:Summary Report. Seattle:CommitteeforChildren.
2. Beland, K. (1989). Second Step Grades 4-5: Summary Report. Seattle: CommitteeforChildren.
3. Beland, K. and Moore, B. (1991). Second Step Preschool-Kindergarten: Summary Report. Seattle:CommitteeforChildren.
4. CommitteeforChildren (1991). Second Step: A Violence Prevention Curriculum, Preschool- Kindergarten. Seattle.
5. CommitteeforChildren (1992). Second Step: A Violence Prevention Curriculum, Grades 1-3. Seattle.
6. Frey, K.S., Nolen, S., Van Schoiack- Edstrom, L. a Hirschstein, M. (2001, June). Second Step: Effects on Social Goals and Behavior. Paper presented at the Ninth Annual Meeting of the Society for Prevention Research, Washington, DC.
7. Halberstadt, A.G., Denham, S.A., Dunsmore, J.C. (2001). Affective Social Competence. Social Development, 10, 79 – 119.
8. Grossmann, D.C., Neckerman, H.J., Koepsell, T.D., Liu, P.Y., Asher, K.N., Beland, K., Frey, K.S. and Avara, F.P. (1997). Effectivness of a Violence Preventiv Curriculum Among Children in Elementary School: A Randomized Controlled Trial. Journal of the American Medici Association, 277, 1605-1611.
9. McMahon, S.D., Washburn, J., Felix, E.D., Yakin, J., Childrey, G. (2000). Violence Prevention: Program Effects on Urban preschool and Kindergarten Children. Applied and Preventive psychology, 9, 271 – 281.
10. McMahon, S.D., Washburn, J. J. (2003). Violence Prevention: An Evaluation of Program Effects with Urban African- American Students. Journal of Primary Prevention, 24, 43 – 62.
11. Nelson, W.M., Finch, A.J. Jr. (2000). Managing Anger in Youth: A Cognitive-Behavioral Intervention Approach. In P.C. Kendall (Ed.), Child and Adolescent Therapy: Cognitive- Behavioral Procedures (pp. 129 – 170). New York: The Guilford Press.
12. Richard, B.A., Dodge, K.A. (1982). Social Malad justment and Problem- Solving in School- Aged Children. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 50, 226 – 233.
13. Schick, A. – Cierpka, M. (2003). Faustlos: Evaluationeines Curriculum zur Forderungsozial- emotionaler KompetenzesundzurGewaltprävention in der Grundschule. Kinder heitund Entwicklung, 12 (2), 100 – 110).

14. Stern, Robin: Social and Emotional Learning: What is it? How can we use it to help our children? (internet http://www.aboutourkids.org/aboutour/articles/socialemotional.html, 2004)
15. Taub, J. (2002). Evaluation of the Second Step Violence Prevention Program at a Rural Elementary School. School Psychology Review, 31, 186 – 200.
16. Underwood, M.K., Coie, J.D. a Herbsman, C.R. (1992). Display Rules for Anger and Aggression in School- AgeChildren. Child Development, 63, 366-380.
17. Wentzel, K., Wigfield, A. (1998). Academic and Social Motivational Influences on Students´ Academic Performance. Educational Psychology Review, 10, 155 – 175.
18. White, K.J. a Kistner, J. (1992). The Influence of Teacher Feedback on Young Children´s Preferences and Perceptions. DevelopmentalPsychology, 28, 933-940

Zkušenosti ze Slovenska:

1. Gajdošová, E. – Herényiová, G. 2003.Multikulturálny program sociálno-emocionálneho učenia žiakov ZŠ Second Step ako prevencia proti násiliu a agresivite žiakov. In: Novinky v pedagogické a školní psychologii, Zlín: Lingua, s.39 – 46.
2. Gajdošová, E. – Herényiová, G. 2005. Pilot Study of Second Step in Slovakian Schools. In: Zborník z konferencie International Consortium on Second Step and Social-Emotional Learning „Sharing our Vision for Children“, Seattle, Washington, USA, 16. – 18. október 2005, s. 70 – 75.
3. Herényiová, G. – Gajdošová, E. 2005. Doterajšie výsledky používania preventívneho programu proti násiliu v slovenských základných školách. In: Zborník „Spoločne proti násiliu za bránami škôl“, Nitra: UKF, s.89-99.
4. Gajdošová, E. a kol.2005. Prvá ružinovská konferencia – Spoločne proti násiliu za bránami škôl. In: Prevencia, roč. IV, 2/2005, s.64 – 65, Bratislava: ÚIPŠ.
5. Gajdošová, E.2007. Násilie v školskom prostredí – faktory a náprava. In: Gajdošová, E. a kol.: Riešenie porúch žiakov v správaní v škole. Možnosti zvládania agresie a násilia. Bratislava : Stimul.
6. Gajdošová, E. – Herényiová, G. 2007. Program sociálno-emocionálneho učenia proti násiliu Second Step v slovenských ZŠ. Zborník z medzinárodnej konferencie „Osobnosť v kontexte kognícií, emocionality a motivácií“, Bratislava 15.-16.november 2007, s.19, Bratislava: FFUK.
7. Gajdošová, E. 2007. Prvé výsledky aplikácie programu sociálno-emocionálneho učenia SECOND STEP zameraného proti agresii a násiliu v školách. In: Sborník abstrakt „Střetávání racionality a ideologie“, IV. ročník mezinárodní konferencie Primární prevence rizikového chování, 26.-27.11.2007. Praha: Univerzita Karlova, s.32.
8. Gajdošová, E.- Collotd´Escury-Koenigs, A.2008. How to Prove weImprove in Social Competence, SocialCognition, Selfconfidence and Prejudice. In: Zborník abstraktov z konferencie „SchoolPsychology in a Changing Society“, 30th ISPA Conference, 8.-13.7.2008, Utrecht, Holandsko: NIP SectorJeugd s.145.
9. Gajdošová, E. 2008. Preventívny program multikultúrnej tolerancie voči migrantom. In: Sborník abstrakt, V. ročník mezinárodní konferencie Primární prevence rizikového

chování, 10. – 11.11.2008.
Praha: Univerzita Karlova, s.32.
10. Gajdošová, E. a kol. 2011.Ako zabrániť násiliu páchanému na deťoch a dospievajúcich. Bratislava : PROFKREATIS.
11. Gajdošová, E. – Hubinská, L. – Jakubková, V. 2011. Intervencie pracovníkov pomáhajúcich profesií pri riešení problémov a porúch detí v správaní. Bratislava : Profkreatis.

Zkušenosti z ČR:

Dizertační práce (k 1.9.2024)
• Palová, K. (2020). Sociálně-emocionální učení a efektivita programu Druhý krok. o https://theses.cz/id/2a6rrg/Dizertace_Palova_WEB.pdf

Diplomové práce (k 1.9.2024):
• Faastová, D. (2017). Vliv preventivního programu Druhý krok na tvořivost a afektivitu dětí mladšího školního věku. o https://theses.cz/id/mp42bo/DP_Faastov_Dagmar.pdf
• Horáková, A. (2018). Rozvoj kognitivních, sociálních a emocionálních kompetencí u dětí v předškolním věku pomocí programu Druhý krok. o https://theses.cz/id/u8au30/DP_Horakova.pdf
• Lisníková, K. (2017). Vliv sociálně-emocionálního učení na morální usuzování a psychosociální klima třídy. o https://theses.cz/id/nscm1r/DP_Lisnkov_Vliv_SEL_na_morln_usuzovn_a_psychosociln_klima.pdf
• Machů, A. (2020). Působení programu Druhý krok na sociálně-emocionální vývoj dětí předškolního věku. o https://theses.cz/id/l1we8v/Machu_-_diplomova_prace.pdf
• Mánková, K. (2017). Preventivní program "Druhý krok" a psychosociální klima školní třídy. o https://theses.cz/id/pp3mpy/Kristna_Mnkov_Diplomov_prce.pdf
• Palová, K. (2016). Program Druhý krok jako nástroj sociálně emocionálního učení. o https://theses.cz/id/9smsi9/Palov_DP_2016.pdf
• Zubková, M. (2023). Postoje speciálních pedagogů k programu Druhý krok. o https://theses.cz/id/9x10fw/DP_Zubkova_Marketa.pdf Bakalářské práce k (1.9.2024):
• Bašová, R. (2020). Rozvíjení vybraných kognitivních funkcí prostřednictvím programu Druhý krok. o https://theses.cz/id/9acw4u/BP_Baov_Renata.pdf 2
• Bendlová, L. (2018). Vliv programu Druhý krok na verbální schopnosti. o https://theses.cz/id/edrfbn/Bendlov_bakalsk_prce.pdf
• Chobotská, T. (2017). Preventivní program Druhý krok a sebepojetí u dětí mladšího školního věku. o https://theses.cz/id/rwrqnn/Chobotska_BP_2017.PDF
• Machů, B. (2018). Pohled učitelek MŠ na sociálně-emocionální vývoj pod vlivem programu Druhý krok. o https://theses.cz/id/5t3ewg/Mach_-_bakalka_tisk.pdf
• Pronyšynová, I. (2018). Přínosy programu Druhý krok z pohledu pedagogických pracovníků. o https://theses.cz/id/fpwi3o/Pnosy-programu-Druh-krok-z-pohledu-pedagogickchpracovnk.pdf
• Zubková, M. (2021). Povědomí pedagogů o sociálně-emocionálním učení. o https://theses.cz/id/6p0492/BcDP_Zubkova_Marketa.pdf

Práce související s tématem (k 1.9.2024):

• Buchtelová, N. (2023). Rozvoj emočních kompetencí u žáků 1. stupně základních škol v kontextu prevence rizikového chování. o https://theses.cz/id/0nemyy/Buchtelova_Nikola__DP.docx
• Černá, K. (2017). Diagnostika sociálně-emočních kompetencí u dětí raného školního věku se zaměřením na metodu IDS. o https://theses.cz/id/zqaes2/BP_K._ern.pdf • Černá, K. (2024). Rozvoj sociálně-emočních kompetencí u žáků základních škol v kontextu etické výchovy. o https://theses.cz/id/yv0w1s/DP_Cerna_2024.pdf
• Kupková, P. (2019). Zkušenosti učitelek MŠ s programy a pomůckami pro rozvoj sociálněemocionálních kompetencí a emoční inteligence u dětí předškolního věku. o https://theses.cz/id/fkcp4y/Bakalarska_prace_Kupkova.pdf
• Michalová, L. (2021). Standardy kompetencí sociálně-emočního učení ve středním dětství. o https://theses.cz/id/55owk3/diplomova_prace_Lucie_Michalova_Mgr.pdf
• Pražáková, A. (2018). Sociálně-emocionální kompetence u dětí v alternativních školách. o https://theses.cz/id/ltnw84/Bc._Adla_Prakov_-_Socilnemocionln_kompetence_u_dt_v_alte.pdf 3
• Pecháčková, M. (2022). Vývoj screeningového nástroje pro zjišťování úrovně sociálních a emočních kompetencí u dětí na ZŠ o https://theses.cz/id/nnf2c4/BP-Pechackova.pdf
• Sedlecká, (2020). Vývoj emočního uvědomění, adaptivní a neadaptivní strategie emoční regulace a emoční prožívání žáků základních a středních škol. o https://theses.cz/id/l80fmk/DP_Sedlecka_2020.pdf
• Šromová, V. (2017). Možnosti a rizika testování sociálně-emočních kompetencí dětí mladšího školního věku hromadnou formou. o http://bit.ly/BP_Šromová
• Vršťálová, E. (2022). Povědomí předškolních pedagogů o programech sociálně-emocionálního učení. o https://theses.cz/id/n5ukpv/BP_Vrstalova.pdf